

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. ב"ביכל" של מאמרי אדמו"ר הזקן, ישנו מאמר מאדמו"ר הזקן ד"ה ביום השמיני עצרת, עם הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ.

המאמרי מתחיל בהקושיא: "להבין ענין שמחת תורה, מהו השייכות לשמחה שמחת תורה ביום השמע"צ, והלא בשבועות הוא זמן מתן תורתנו, וא"כ אז הי' צריך להיות קביעת שמחה זו?"

ומבאר: "אך הענין, כי בשבועות ניתנו לוחות ראשונות, אבל לוחות האחרונות ניתנו ביו"כ כידוע, ועל לוחות אלו הוא שנוהגים לעשות חדוה ושמחה בשמע"צ" (משא"כ על לוחות הראשונות, כיון שנשתברו, אין השמחה גדולה כל-כך).

וממשיך²: "אך להבין מה שנקבע שמחה זו בשמע"צ דוקא ולא בימים שלפניו" — שהרי ע"פ הנ"ל קשורה השמחה דשמח"ת עם יוהכ"פ, ומה שייכותה לשמע"צ דוקא?

ובהמשך המאמר³ מוסיף לבאר ש"עיקר השמחה עם התורה שבשמע"צ הוא ממה שעושים הקפות שמקיפים עם הס"ת את המקום שקוראין עליו בספר בכל השנה" — דלכאורה אינו מובן: כיון שהתורה ענינה הבנה והשגה, הי' צריך להיות הסדר דשמח"ת באופן שילמדו תורה בעיון, והשמחה תהי' מצד השכל העמוק כו', ומהו הטעם שסדר השמחה הוא "שמקיפים עם הס"ת (כפי שהיא מכוסה במפה⁴) את המקום שקוראין עליו בספר בכל השנה", והשמחה מתבטאת בענין הריקוד?

ב. ומתחיל לבאר⁵, "כי הנה כתיב⁶ בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, הקדים שמים לארץ, וכתיב⁷ ביום עשות ה' אלקים

(4) ראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד סי"ז (תו"מ חט"ו ריש ע' 113). וש"נ.

(5) שם ע' א'תשפא.

(6) בראשית א, א.

(7) שם ב, ד.

(1) נדפס לאח"ז באוה"ת דרושים לשמיני עצרת ע' א'תשעט ואילך.

(2) שם ס"ע א'תשפ.

(3) שם ע' א'תשצ.

ארץ ושמים, הקדים ארץ לשמים. ויש בזה ב' דעות בדרז"ל⁸, א' אומר שמים קדמו וא' אומר ארץ קדמה. והנה באמת שניהם דברי אלקים חיים הם, אך לבאר כעת דעת האומר ארץ קדמה, והיינו, שבשמח"ת מודגשת מעלת הארץ, ארץ קדמה.

ונקודת הביאור ע"פ המבואר במאמר הנ"ל:

כללות הענין דשמים וארץ בעולמות הוא — עולמות עליונים (שמים) ועולמות התחתונים (ארץ). אמנם, בעוה"ז גופא ישנו הענין דשמים וארץ, שענינם בעבודה הוא — צדיקים ובעלי תשובה: צדיקים הם בחי' שמים, כיון שאין להם שייכות להעולם, ובעלי תשובה הם בחי' ארץ, כיון שהיתה להם שייכות לעניני העולם, ומ"מ פעלו בירור וזיכוך כו', עד שזדונות נעשו להם כזכות¹⁰.

וזהו ג"כ החילוק בין לוחות ראשונות ללוחות שניות:

לוחות ראשונות ניתנו בחג השבועות (לאחרי היציאה ממצרים), שאז היו בני' בבחי' צדיקים, שלא היתה להם שייכות לרע, שהרי אז הי' ענין הגירות¹¹, ו"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"¹².

אמנם, לאחרי חטא העגל — הנה אף שלא כל ישראל חטאו, כי אם "שלושת אלפי איש"¹³, מ"מ, נעשה ירידה בכל ישראל, ולכן נשתברו הלוחות עבור כל ישראל, וביוהכ"פ הי' הענין ד"סלחתי כדברך"¹⁴, ואז ניתנו לוחות שניות, שזהו"ע דבחי' בעלי תשובה.

וזהו גם מ"ש במדרש¹⁵ שלוחות שניות היו בבחי' "כפלים לתושי"¹⁶ — בדוגמת מעלת בעלי תשובה על צדיקים גמורים, ש"מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו"¹⁷.

וכיון שבשמחת תורה מאיר הענין דארץ קדמה — הרי זה שייך ללוחות השניות, בחי' ארץ (בעלי תשובה), ולא ללוחות הראשונות, בחי' שמים (צדיקים).

וזהו הטעם שהשמחה דשמחת תורה אינה בענין ההבנה וההשגה

(14) שלח יד, כ. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 10. וש"נ.
(15) שמו"ר רפמ"ו.
(16) איוב יא, ו.
(17) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(8) חגיגה יב, א. ב"ר פ"א, טו.
(9) ראה עירובין יג, ב. וש"נ.
(10) יומא פו, ב.
(11) ראה יבמות מו, א"ב.
(12) שם כב, א. וש"נ.
(13) תשא לב, כח.

שבראש, שזהו בחי' שמים, כי אם בהריקוד ברגלים דוקא¹⁸, בחי' ארץ קדמה.

ועוד זאת, שאופן השמחה הוא "שמקיפים עם הס"ת (כפי שהיא מכוסה במפה) את המקום שקוראין עליו בספר בכל השנה" — כי, "הקריאה שקורין בס"ת בדבור בפה הוא בחי' רוחניות, שהרי האותיות המה בחי' רוחניים .. משא"כ האותיות שבס"ת הנכתבת בדיו גשמי ע"ג קלף המה גשמיים .. ומה שמקיפים עם הס"ת את המקום שקורין עליו בדבור בפה הוא להורות שבחי' ארץ קדמה לשמים כו"¹⁹.

ג. ועפ"ז מובן גם הטעם ששמח"ת נקבעה ביום שמע"צ דוקא ולא ביוהכ"פ שבו ניתנו לוחות אחרונות:

הענין ד"יום חתונתו" ביוהכ"פ "הוא בבחי' מקיף (בחי' שמים) אל הכלה, וכענין טבעת קידושין עגול שהחתן נותן לכלה"¹⁹ (אירוסין בלבד), ו"בשמע"צ הוא גמר יום חתונתו (ענין הנישואין), שאז הוא בחי' יחוד חתן וכלה שנמשך הטפה כו"²⁰.

ומבאר בהמאמר²⁰, ש"ז' ימי הסוכות הם ז' ימי המשתה שאחר יוהכ"פ שהוא יום חתונתו", ולאח"ז נעשה בשמע"צ אמיתית היחוד של הקב"ה עם בני" באופן ש"היו לבשר אחד"²¹, כדאיתא בזהר²² שבשמע"צ "ישראל ומלכא בלחודוהי", ומצד זה נעשית גודל השמחה דשמח"ת.

ד. והנה, בנוגע להמבואר לעיל בהחילוק שבין אירוסין לנישואין — כותב הצ"צ בהגהה¹⁹: "ק"ק דדוחק לומר דיוכ"פ לגבי שמע"צ יהי' כאירוסין לגבי נישואין. אך יוהכ"פ עיקרו .. יחוד או"א שלמעלה מיחוד זו"נ .. שלגבי זו"נ נקרא רק אירוסין, ויחוד זו"נ זהו שמע"צ".

ומזה מובן שעד"ז הוא גם בנוגע לחג השבועות (מ"ת דלוחות ראשונות, צדיקים, בחי' שמים) לגבי יוהכ"פ (מ"ת דלוחות אחרונות, בעלי תשובה, בחי' ארץ)²³ — שגם בחג השבועות ישנו ענין של יחוד, אלא שהיחוד דחג השבועות הוא ע"ד יחוד או"א, והיחוד שביוהכ"פ הוא ע"ד יחוד זו"ן.

22) ראה ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג לב, א. קד, ב.
23) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ס"ע אישז ואילך.

18) ראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד ס"ז (תו"מ חט"ו ע' 104). וש"נ.
19) שם ס"ע א'תשפו.
20) שם ע' א'תשפח.
21) בראשית ב, כד.

ה. וביאור הענין (החילוק שבין יחוד או"א ויחוד זו"ן, שהם אותיות של קבלה) כפי שהוא בלשון החסידות:

בחג השבועות שבו ניתנו לוחות ראשונות, ה' היחוד של הקב"ה עם בני"ב ברח"ה המוחין (או"א), שזהו"ע התורה, היינו, שלמדו והבינו התורה, אבל ענין זה נשאר עדיין ברח"ה מקיף, ולא נעשה באופן של יחוד פנימי;

משא"כ ביוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות, נעשה יחוד פנימי, שזהו"ע המדות (זו"ן) ששייכים אל הפועל, והיינו, שגם הענינים הגשמיים של יהודי הם מאוחדים עם אלקות.

ובהקדמה:

מהענינים העיקריים שבהם מתבטאת עבודת יוהכ"פ — הו"ע עבודת התפלה, שהרי ביוהכ"פ ישנה תפלה נוספת לגבי כל השנה: בכל השנה מתפללים בימות החול שלש תפלות, ובשבתות וימים טובים ארבע תפלות, ואילו יוהכ"פ הוא יום שנתחייב בחמש תפלות, שניתוסף תפלת נעילה²⁴. ונמצא, שבתפלת נעילה מתבטאת כללות העבודה דיוהכ"פ, ולכן היא בגמר היום, כיון שזהו הסך-הכל דכללות עבודת היום²⁵.

ובסיומה של תפלת נעילה אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — שענין זה מורה על ההמשכה בעולם, גם בהדברים הגשמיים; וכמו"כ אומרים ז' פעמים "הוי' הוא האלקים", שעיי"ז נעשית ההמשכה בכל שבעת ימי השבוע, היינו, לא רק ביום השבת, אלא גם בששת ימי המעשה שבהם עוסקים ב"עובדין דחול"²⁶.

ונמצא, שביוהכ"פ מודגש שצריך לייחד גם את הדברים הגשמיים עם אלקות, שזהו"ע דיחוד זו"ן שהוא יחוד פנימי, ובזה היא עיקר הכוונה, כאמור, ש"ארץ קדמה".

וכיון שיחוד הדברים הגשמיים הוא עיקר הכוונה — הרי זה נוגע בעצמותו ית', וכמו"כ בנשמות ישראל נוגע הדבר בעצם הנפש, והיינו, שענין זה הוא באופן של יחוד עצם בעצם, ששם אין שום גישה לאף א' ("דאָרטן האָט קיינער קיין צוטרעט ניט") — כמודגש בתפלת

26) ראה גם תו"מ סה"מ תשרי ע' קח ובהערה 62 שם.

24) ראה לקו"ת ס"פ פינחס.
25) ראה לקו"ת תצא לט, ד.

נעילה, מלשון נעילת שערים²⁷, היינו, שנועלים את כל השערים ולא מכניסים אף א', כך שנמצאים רק בנ"י עם הקב"ה²⁸.

ולאחרי שבעת ימי הסוכות נמשך ענין זה גם בשמע"צ — ש"ישראל ומלכא בלחודוהי", "נגלגל אני ואתה"²⁹.

ו. ובפרטיות יותר — יש מעלה בשמיני-עצרת לגבי תפלת נעילה דיוהכ"פ:

ובהקדים — שבכללות ישנם ג' זמנים: יוהכ"פ, סוכות, ושמע"צ. ויש מעלה ביוהכ"פ לגבי סוכות, ובסוכות לגבי יוהכ"פ. ובשמע"צ ישנם ב' המעלות.

והענין בזה:

ביוהכ"פ נמצאים בתנועה של עלי' והסתלקות מהעולם, שזהו כללות הענין דחמשה עינויים שביוהכ"פ ("מ'איז אָפּגעטראָגן פּון וועלט"), ובפרט בעת תפלת נעילה, שבסיומה מכריזים "שמע ישראל", שהו"ע המס"נ — "אליך הוי' נפשי אשא"³⁰.

ואף שנת"ל שביוהכ"פ הו"ע יחוד זו"ן, שלכן אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ו"הוי' הוא האלקים", שזהו"ע היחוד בגשמיות — מ"מ, אין זה בפועל, שהרי בפועל לא מקיימים אז מצוות גשמיות, ואדרבה: נמצאים אז בתנועה של הפשטה מהעולם, והו"ע המס"נ בעצם נפשו לקיים רצונו ית' ולייחדו בתחתונים, אבל ענין זה הוא בתנועה של עלי', ולא באופן של המשכה בעולם³¹.

כלומר: בחג השבועות לא נרגש כלל הענין דלייחדו בתחתונים, כי אם הענין ד"שמים" בלבד, שהו"ע יחוד או"א, משא"כ ביוהכ"פ נרגש הענין דלייחדו בתחתונים, שהו"ע יחוד זו"ן, אבל ענין זה הוא בכח בלבד, שהרי בפועל אין לו עסק עם גשמיות, להיותו בבחי' עלי' והסתלקות.

ואילו חג הסוכות הוא "ראשון לחשבון עוונות"³², שאז מתעסקים עם העולם — קיום מצות ד' מינים, שזוהי העבודה לייחדו בתחתונים.

ובפרטיות ישנם ב' התנועות דיוהכ"פ וסוכות בכל יום ויום:

(27) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ג (30) תהלים כה, א. ס"ב"ג. (31) ראה שיחת שמחת ביה"ש דאשתקד

(28) ראה גם תו"מ חט"ז ע' 213. סמ"ג (תו"מ חט"ו ע' 93).

(29) תנחומא פינחס טז. במדב"ר פכ"א, (32) תנחומא אמור כב.

אמירת "שמע ישראל גו' אחד"³³ — ענין המס"נ, ולאחרי כן — "והיו הדברים האלה וגו'"³⁴, שהר"ע קיום המצוות בפועל.

יש מעלה בכל א' מב' תנועות אלו: המעלה דסוכות — שישנו קיום המצוות בפועל, אבל, זהו רק ענין חיצוני, וחסר בזה עצם הנפש. והמעלה דיוהכ"פ — שישנו עצם הנפש, אבל חסר ענין ההמשכה בעולם.

אמנם בשמע"צ ישנם ב' המעלות: ריקוד ושמחה בגשמיות כנ"ל, ואופן השמחה היא בכללות הנפש, שהשמחה מקיפה את כל מציאות האדם מכף רגלו ועד קדקדו. ונמצא, שישנם ב' המעלות — מס"נ בענין גשמי בפועל.

ז. וזהו גם הטעם לכך שהאחדות שבשמע"צ היא בעומק יותר מהאחדות שבסוכות³⁵:

גם בסוכות ישנו ענין האחדות, כדאיתא במדרש³⁶ שד' המינים הם כנגד ד' הסוגים שבבנ"י, ובחג הסוכות מתאחדים כולם יחד. אבל אעפ"כ, כל א' מד' המינים הוא מציאות בפני עצמו, זהו "אתרוג" וזהו "ערבה", ואין זה אלא שבשביל קיום המצוה, "לעשות רצונך", הרי הם מתאחדים, אבל האחדות אינה בעצם מהותם.

משא"כ האחדות שמתאחדים כל בנ"י בשמע"צ היא אחדות אמיתית, כך, שבאמת אין חילוק בין "אתרוג" ל"ערבה", שהרי מצות היום דשמח"ת היא בשמחה וריקוד³⁷, וענין הריקוד הוא אצל כל ישראל בשוה, ללא חילוק בין פשוט שבפשוטים לגדול שבגדולים.

כלומר: בחג הסוכות, הנה במצות ד' מינים גופא שמצדה נעשה ענין האחדות, ניכר גם ענין ההתחלקות, שישנו "אתרוג" וישנה "ערבה", שהרי המצוה היא ליקח ד' מינים דוקא, ובמילא, צריכה להיות מציאותו של כל מין, ומין א' אינו יכול להחליף את חבירו, וא"כ, ההתאחדות היא התאחדות של פרטים, היינו, שישנם פרטים שהם שונים זמ"ז, וכולם מתאחדים "לעשות רצונך"; משא"כ בשמע"צ, הנה במצות השמחה וריקוד אין מלכתחילה התחלקות של פרטים, ובמילא, אין זו התאחדות של פרטים, כי אם אחדות אמיתית בעצם מהותם.

(36) ויק"ר פ"ל, יב.

(37) ראה גם שיחת ליל שמח"ת תשט"ו

(33) ואתחנן ו, ד.

(34) שם, ו.

(35) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד בתחלתה (תו"מ חיי"ג ריש ע' 45). וש"נ.

סל"ט (תו"מ חט"ו ס"ע 167 ואילך).

וטעם הדבר הוא — לפי שבשמע"צ "ישראל ומלכא בלחודוהי", היינו, שבנ"י והקב"ה (כמו שהוא בעצמותו) הם דבר אחד, וכיון שבנ"י נמצאים ב"מקום" שבו לא נמצא אף א' אלא הקב"ה לבדו, הרי כשם שהקב"ה הוא אחד הפשוט (שהרי המדובר כפי שהענין הוא מצד אמינות העצמות ששם הו"ע של אחדות פשוטה שלמעלה מהשתלשלות), כך גם בנ"י הם בבחי' אחדות פשוטה, שאין התחלקות ביניהם, אלא כולם הם מציאות אחת ממש.

ח. וזהו גם הטעם שבשמח"ת עולים לתורה כל בנ"י, ללא הבדל בין א' לחבירו, ואפילו אלו שאינם מברכים ברכה על התורה, אלא יוצאים י"ח ע"י שמיעה מאחר, הרי החילוק הוא רק בנוגע להברכה, אבל בענין העלי' לתורה כשלעצמו כולם שוים.

ועוד זאת, שבשמח"ת עולים לתורה גם "כל הנערים", ולא עוד אלא שבעלי' לתורה ד"כל הנערים" ישנה הוספה — אמירת "המלאך הגואל"³⁸ [ואף שבליובאוויטש אין נוהגים כן, מ"מ, נפעל ענין זה ברוחניות]³⁹, ומסיימים "וידגו לרוב בקרב הארץ"³⁸, שהו"ע ההמשכה מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא⁴⁰.

וכשם שהעלי' לתורה בשמח"ת היא באחדות, כמו"כ צריכה להיות גם התורה עצמה באחדות — לחבר גליא דתורה עם פנימיות התורה יחדיו, שאז היא "תורה תמימה"⁴¹.

וכמו"כ צריכה להיות האחדות גם בענין הזמן, שלא יהי' חילוק בין יום אחד לחבירו, היינו, שהאחדות דשמח"ת בין א' לחבירו, והאחדות דגליא דתורה עם פנימיות התורה, תומשך על כל השנה כולה.

* * *

ט. בענין ה"אושפיזין" — איתא בזהר⁴² ב' פירושים: א) האושפיזין הם שבעת הרועים: אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד.

(41) ראה שיחת ליל שמח"ת תרנ"ט (נדפסה גם בסה"מ תרנ"ט בהוספות (ס"ע רכז)).

(42) ח"ג קג, ב ואילך.

(38) ויחי מח, טז.

(39) ראה גם שיחת ליל שמח"ת הנ"ל סט"ז (תו"מ שם ע' 55). וש"נ.

(40) ראה זח"ג קפז, ב ובביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי שם (קמח, סע"ד ואילך).

ובנוגע לדורות אלו — אמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴³ שהאושפיזין שלנו הם הבעש"ט וכו' עד לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. ועפ"ז נמצא ששמיני-עצרת הוא האושפיזא של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ב) האושפיזין הם אומות העולם, שכנגדם מקריבים בחג הסוכות שבעים פרים⁴⁴ (ואילו בשמע"צ מקריבים פר אחד, כנגד אומה יחידה⁴⁴, "נגלגל אני ואתה"²⁹).

ולכאורה אינו מובן⁴⁵: מהו הקשר בין ב' הפירושים?

י. והענין בזה:

כללות הענין דהקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם הו"ע בירור הניצוצות⁴⁶ שאצל אוה"ע⁴⁷,

— וזהו הטעם שסדר ההקרבה הוא באופן ד"פוחת והולך"⁴⁸, כיון שמוציאים את הניצוצות ופועלים בהם בירור ועלי' עד שיהיו בבחי' האור, ובבחי' האור הנה ככל שהאור נעלה יותר אזי מספרו פחות⁴⁹ (משא"כ בכלים) —

שעי"ז נמשכת השפעה לאוה"ע, ולכן אמרו חז"ל⁵⁰ "אילו היו אומות העולם יודעים מה ביהמ"ק יפה להם, קסטרויות היו מקיפים אותו כדי לשומרו", ולא היו מניחים להחריבו.

וענינו בעבודה הוא — בירור הגוף ונפש הבהמית, כדאיתא בלקו"ת⁵¹ בפירוש הכתוב⁵² "הגר אשר בקרבך", דקאי על הגוף ונפש הבהמית.

וכאשר ישנו ענין האושפיזין כפירוש הב', שהו"ע הקרבת השבעים פרים כנגד שבעים אוה"ע, שזוהי העבודה מלמטה למעלה —

ואילך). וש"נ, כי אם לניצוצות הקדושה (ראה תו"א ר"פ לך לך. ובכ"מ).

47) ראה אוה"ת שם ע' א'תשסד ואילך.

תו"מ סה"מ ע' קמו. וש"נ.

48) שבת כא, ב.

49) היינו, שלילת ההתחלקות. — ראה

גם לקו"ש ח"ב ע' 62 הערה 29.

50) במדב"ר פ"א, ג. ועוד.

51) בחוקותי מט, א. וראה אוה"ת שם

ע' א'תשסת.

52) תבוא כה, מג.

43) סה"ש תרצ"ז ע' 161. וש"נ. וראה תו"מ ח"ד ע' 34.

44) סוכה נה, ב.

45) ראה גם אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשנו.

46) בענין זה נזכר גם מארז"ל (פסחים פז, ב) "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין אוה"ע אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", שאין הכוונה לגרים כפשוטם (שהרי בימי דוד ושלמה היו רק "גרים גרורים" — ראה שיחת שמחת ביה"ש סל"ג (לעיל ס"ע 58

אזי נעשית ההמשכה מלמעלה למטה ע"י שבעת הרועים (ובפנימיות יותר — ע"י רבותינו נשיאינו), שהו"ע האושפיזין כפירוש הא'.

יא. והנה, מצינו עוד פירושים בענין ה"אושפיזין":

ישנו פירוש ש"אושפיזין" קאי על הקב"ה, שנקרא אושפיזא, "כמו מלך שיוצא ממקומו .. להתאכסן בעיר אחרת כו", שאז הוא כמו אורח בעוה"ז⁵³. ועוד פירוש — ש"אושפיזין" הם בני היכלא⁵⁴.

והענין בזה — שכאשר כל עניני עבודת ה' נעשים (לא בדרך עראי, אלא) באופן של קבע, ללמוד תורה מתוך קביעות ולהתפלל מתוך קביעות, אזי פועלים שהקב"ה לא יהי' בבחינת אורח בעולם, אלא באופן של קביעות, שזהו הענין שהעולם נעשה דירה לו ית'⁵⁵.

* * *

יב. כ"ק⁵⁶ מו"ח אדמו"ר אמר⁵⁷, ששמיני-עצרת ושמחת-תורה הם אותו ענין כמו ראש השנה, אלא שבראש השנה הרי זה בקו המרירות, ובשמע"צ ושמח"ת הרי זה בקו השמחה.

בראש השנה — "מצות היום בשופר"⁵⁸. וכותב על זה הרמב"ם⁵⁹ ש"רמז יש בו, כלומר עוררו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וכו'".

והרי אין הכוונה דוקא לשינה רוחנית כפשוטה. הכוונה היא אפילו לשינה בבחינה נעלית ביותר, כידוע שבעת השינה עולה הנשמה למעלה ושואבת לה חיים⁶⁰, שזוהי מדריגה נעלית ביותר. דוקא כאשר הנשמה היא בבחינת עלי' מן הגוף, יכולה היא לשאוב החיים הרוחניים. וכדאיתא הלשון בזה, שבעת השינה שהנשמה עולה למעלה, הרי זה חיותה של הנשמה ("די נשמה אַפּלעבן").

איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
 (57) ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו
 (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). — נעתק
 ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה תו"מ
 — רשימת היום ע' שנג. וראה גם שיחת
 ליל שמח"ת דאשתקד ס"ג (תו"מ חט"ו ע'
 101).

(58) ר"ה כו, ב (במשנה). שם כו, א.
 (59) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
 (60) ב"ר ספ"ד. וראה פרד"א פ"ב.

(53) ראה אוה"ת שם ע' א'תשמח ואילך.
 ביאורו להצ"צ — אמור ע' תלח ואילך.
 (54) ראה זח"ג צד, א.
 (55) בהמשך השיחה נתבאר, שד' פירושים
 אלו הם: מצד למעלה, מצד למטה, מצד
 עבודת האדם, ומצד האדם העובד. חסר
 ביאור כל הענין (המו"ל).
 (56) מכאן עד סוסט"ו — הוגה ע"י כ"ק
 אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בלקו"ש
 ח"ב ע' 649 ואילך. במהדורא זו ניתוספו

ועם היות שזוהי מדריגה נעלית ביותר, מ"מ, אומרים על זה "עורו ישנים משנתכם".

וטעם הדבר — כיון שלא זו היא הכוונה העליונה. הכוונה היא — קיום התורה ומצוות למטה דוקא.

יג. ענין זה הוא ע"ד מאמר חז"ל על הפסוק⁶¹ "ויעש כן אהרן", "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה" — ושואלים על זה⁶²: מהו השבח והמעלה על אהרן "שלא שינה"?

אך הענין הוא, שאהרן ידע הכוונות דהדלקת הנרות, שז' הנרות הם כנגד ז' המדות שישנם אצל בני"י, יש כאלו שהם בבינת חסד ויש כאלו שהם בבחינת גבורה וכו'⁶³, ועי"ז שאהרן הדליק את נרות המנורה, הדליק את כל נש"י, "נר הוי' נשמת אדם"⁶⁴, והעלה אותם שתהי' אצלם אהבה לאלקות "עד שתהא שלהבת עולה מאלי"⁶⁵.

ומצד זה שאהרן ידע וכיוון כל הכוונות והי' שקוע בהם, היתה יכולה להיות העשי' בפועל למטה באופן שלא מסודר;

ואעפ"כ הי' הכל כראוי. הוא הדליק את המנורה, המתין "עד שתהא שלהבת עולה מאלי"⁶⁶, ואז ירד מהמעלות שהיו לפני המנורה — הכל בסדר.

וזהו "שבחו של אהרן" — "שלא שינה": בהיותו במדריגות היותר נעלות, היתה עשייתו בפועל ממש למטה באופן נכון, בדיוק כפי שצוה הקב"ה⁶⁶.

וזהו גם הציווי "עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם": ישנם מדריגות בשינה⁶⁷: שינה, תרדמה, שהכוונה בזה היא גם במדריגות נעלות. ומ"מ נאמר "עורו" ו"הקיצו", כיון שלא זו היא תכלית הכוונה, ובלשון הרמב"ם שם: "אשר לא יועיל ולא יציל", אלא "זכרו בוראכם", כפי שהקב"ה צוה — קיום המצוה בפועל.

יד. וזהו גם שמצינו שביום הכיפורים הוצרכו לשמור על הכהן גדול שלא יירדם ויישן⁶⁸:

61) בהעלותך ח, ג ובספרי ופרשי.
62) כלי יקר עה"פ. ועוד.
63) לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.
64) משלי כ, כז.
65) פרשי ר"פ בהעלותך.
66) ראה גם תו"מ חט"ז ע' 79. וש"נ.
67) ראה סה"מ תשי" ע' 9 ואילך.
68) יומא פ"א מ"רז.

ענין השינה הוא שהנשמה עולה למעלה ושואבת לה חיים, ולכן שייך שאצל כה"ג כשר תהי' שינה.

ואעפ"כ שמרו עליו שלא יהי' כן, כיון שלא זו היא תכלית הכוונה.

טו. וכיון ששמע"צ ושמח"ת הוא אותו ענין כמו ר"ה, אלא שזהו בקו השמחה, כנ"ל — צריכים גם בשמח"ת לומר "עוררו ישנים משנתכם וכו'", אפילו לא סתם שינה, אלא שינה במדריגה נעלית ביותר, כיון שלא זו היא הכוונה, אלא — מצות היום בשמחה, בפשטות, להיות שמחים. ישו ושמחו בשמחת תורה.

* * *

טז. איתא בספרי קבלה⁶⁹ שר"ה ויוהכ"פ הם בבחינת "בת אמי"⁷⁰, בחי' בינה, ושמע"צ ושמח"ת הם בבחינת "בת אבי"⁷⁰, בחי' חכמה.

והענין בזה:

העבודה דראש השנה ויום הכיפורים היא בבחי' השגה. כלומר: אע"פ שהעבודה דר"ה היא בענין השופר שהוא קול פשוט, מ"מ, הרי זה שייך עדיין לבחי' הבינה, כי, הענין שמעורר את הקול פשוט דשופר הרי זה העבודה דחודש אלול ע"פ טו"ד, ולכן גם השופר וגם מה שנעשה על ידו ("וואָס שופר מאַנט אַרויס") הרי זה גם בחי' בינה. וכמו"כ הוא בנוגע לענין המס"נ דיוהכ"פ.

משא"כ שמע"צ ושמח"ת הו"ע "בת אבי", בחי' החכמה שלמעלה מטו"ד, דהיינו, שהשמחה היא ללא חשבונות כלל, למעלה מטו"ד, בלי גבול.

וענין זה מרומז ומתבטא באופן השמחה דשמח"ת — שאוחזים את הס"ת כפי שהיא מכוסה במפה, באופן שאי אפשר לקרות בה, וע"ד הקדמת נעשה לנשמע, ובאופן כזה רוקדים ושמחים עמה, והשמחה היא אצל כל בני"ב בשוה, היינו, שגם אלו שחושבים שאין להם שייכות לתורה, רוקדים הם ושמחים עם התורה, כיון ששמחה זו היא מצד עצם הנפש שמצדה מאוחדים בני"ב תמיד עם העצם דאלקות.

וכיון שכן, צריכה להיות השמחה ללא הגבלות כלל.

* * *

69) ראה זח"ג ק, ב ובביאורי הזהר אמור ע' תכא ואילך.
לאדהאמ"צ שם (פ, ג ואילך). ולהצ"צ — 70) וירא כ, יב.

יז. ידועה השיחה⁷¹ — ששייכת לד"ה החלצו⁷² — אודות הסיבה לכך שפעם היו עוסקים ופועלים בעניני עבודה, ואילו היום הרי זה באופן ש"לא נגע ולא פגע"⁷³ — כיון שפעם היו חושבים בנוגע לעצמו, ואילו היום מסיימים תיכף את העבודה עם עצמו ("מיט זיך איז מען באַלד פאַרטיק"), וחושבים רק אודות הזולת...

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם⁷⁴ אודות איכר שהפריץ שכרו וצוה עליו, שאותה העבודה שעושה בשדה, יעשה בבית, והוא ישלם לו על כך אותו סכום, ולאחר שעות ספורות שהאיכר ניסה "לעבוד", הפסיק לעבוד, באמרו: "ראַבאָטו ניע ווידאַט", כלומר: לא רואים את פעולת העבודה...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): מהי הפעולה של כל העבודה חודש אלול ותשרי עד שמח"ת, בשעה שאין זה שייך לפועל?! ... אמנם מתעוררים בשעת ההתוועדות, אבל, ההחלטה נשאר ב"רצון המוחלט", ולאחרי ההתוועדות נשאר הכל כמו קודם⁷⁵...

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם⁷⁶ משל מהילוך הרכבת באיטליא — שהיתה נחשבת מדינה בלתי מסודרת — שישנה אמנם רכבת, קרונות וקטר, ומבעירים את הקטר, והקטר מצפצף ונוסע, אבל, שוכחים לחבר את הקטר אל הקרונות שבהם יושבים הנוסעים, כך שהקטר נוסע לדרכו והנוסעים שיושבים בקרונות נשארים במקומם...

ודוגמתו בנמשל — שצריכים לחבר את ההתעוררות של ההתוועדות עם המעשה בפועל שלאחרי זה.

*

יח. [כאשר חזרו תלמידי התמימים מהבתי-כנסיות, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

ענין זה נכלל ב"פוצו מעינותיך חוצה"⁷⁷, שכן, אף שקאי בעיקר על הפצת החסידות, מ"מ, נכללים בזה גם כל הענינים דתורה ומצוות, ובכלל זה גם מה שהולכים להבתי-כנסיות לשמח יהודים בהשמחה דשמחת תורה.

74) ראה סה"ש תרפ"ב ע' 27. וש"נ.

75) ראה גם תו"מ חט"ו ס"ע 226.

76) ראה גם תו"מ שם ע' 284. וש"נ.

77) משלי ה, טז. וראה תענית ז, א.

71) שיחת יום א' דחה"ס תרצ"ט ס"ד

(סה"ש תרצ"ט ע' 297).

72) תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע נג ואילך).

73) ראה גם סה"ש תש"ט ע' 329.

וכיון שכן, יפעלו עי"ז את הענין שפועלים ע"י הפצת החסידות — קא אתי מר⁷⁸, במהרה בימינו.

*

יט. בשנת תרצ"ז — שאז היתה הקביעות כמו בשנה זו — אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבערב שמח"ת צריכים להעביר את הסדרה "וזאת הברכה"⁷⁹, ובשמח"ת, שחל בערב שבת, צריכים להעביר את הסדרה "בראשית".

ובהתאם לכך, מכריזים עתה שכל אלו שעדיין לא העבירו את הסדרה "וזאת הברכה" — יעבירו עתה את ב' הסדרות: "וזאת הברכה" ו"בראשית", אף שעפ"ז יהי' ענין של לימוד בשמח"ת...

— כ"ק מו"ח אדמו"ר נתן פעם מאמר על מנת להוציאו לאור לקראת שמח"ת, והבנתי, שהכוונה היא שילמדו את המאמר בשמח"ת גופא. ואמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: נו, ללמוד בשמח"ת?! ... אבל, אני את שלי עשיתי. —

ויתן השי"ת שכל הברכות ד"וזאת הברכה" יומשכו בגלוי "לעיני כל ישראל".

כ. (קודם סיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:) עתה יברכו ברכה אחרונה, וכיון שצריכים לילך ל"הקפות", יפסיקו בינתיים, אבל, אין זה ענין של הפסקה, אלא זוהי הכנה להמשך שלאח"ז.

* * *

כא. לאחר סיום ההקפות וסעודת יו"ט, לפנות בוקר, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר, שיחלק עתה משקה לכל אלו שיקבלו על עצמם להוסיף בלימוד החסידות, וגם אלו שלא למדו עד עתה, יקבלו על עצמם שיתחילו ללמוד חסידות⁸⁰.

בעת חלוקת המשקה לימד כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגון חדש — "כי אנו עמך".

78) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם 26 שם).
 טוב בתחלתו. ובכ"מ). (80) ראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד
 79) ראה ספר המנהגים ע' 68 ובהערה בסופה (תו"מ חט"ו ע' 114). וש"נ.
 80)